

# İstanbul'a Bugünden Bakmak...

*İlhan Özkeçeci*

Yıldız Teknik Üniversitesi

## **Giriş**

‘İstanbul’a bakmak’, nasıl cazibedar bir tabirse bugüne kadar hep gündemde olmuştur. Bizans ve öncesinin İstanbul’u bir başka bahse bırakılırsa, Osmanlı İstanbul’u hep gündemin ilk sıralarını teşkil eder. Bir çoğumuz İstanbul’da doğmamış da olsak, onu bizatihi tanıyınca kadar her köşede, bucakta dahi o’ndan izler, haberler, yansımalar gördük ve hayallerimizle o’na dokunduk. İstanbul’da yaşamaya başladıktan sonra da O’nun geniş dünyasını, parlak renklerini, muhtelif nağmeler terennüm eden atmosferini görerek iştihakımız daha da arttı. Biz de kendi zaviyemizden İstanbul’a bugünden bakmak ve yaşadıklarımızı, hissettiklerimizi satırlara aktarmak istedik.

“Dünyanın incisi” tabir edilen İstanbul antik çağlardan bu yana maddi ve kültürel pek çok değere sahip bir şehirdir. Bu güzel dünya beldesinin yaşadıkları, içinden geçenler, tarihten yansıyanlar hep birer zincir misali onun alımına, cazibesine kat kat güzellikler katmış. Geçmiş ne kadar gizemli, büyümlü olsa da bugünü de insanı her an heyecanlandıracak kadar güzel. Bu şehrin kendine has bir duruşu, bir havası var. İnsan bunu yaşayarak ancak öğreniyor. Şehrin ruhu, şehrin klasikleri, manevi kuralları hep ayrı birer güzellik manzumesidir.

Ancak bugün ona reva görülen muamelenin hiç de insanca olmadığını söyleyebiliriz. Hızla büyüyen, hızla genişleyen bir yapıya sahip İstanbul'a dışarıdan intikal edenler maalesef bir sorumluluk ve hassasiyet göstermemektedir. Ve bu belde adeta ve sadece bir maddi kazanç, bir kapital temin merkezi haline gelmiştir. Onu yaşatmak ve güzelleştirmek yerine, kim 'neresinden ne kopartırım' telaşında.<sup>1</sup> Tabii İstanbul'a saygılı olan, onu insanlığın bir masum emaneti gibi gören sakinleri de var. Biz de bu fırsatla hayatımızın ve İstanbul'un geleceğine yapılabilecek katkıları dile getirmeğe çalışacağız.

'İstanbul'un yaşanabilir bir belde olması' hepimizi yakından ilgilendiren bir sorudur. Yoğun nüfusun iskânı, ulaşımı, yerleşimi, huzuru büyük çözümlere ihtiyaç gösterir. Buna bir de tarihi mekânların korunması zarureti eklendiğinde manzara daha da önemli hale gelir. Osmanlıdan intikal eden mimari yapılaşma –bugüne kalan kadarıyla- her fırsatta konu edildi, incelendi. Kırk yılına şahit olduğum bu dönemin başlarından bugüne dünyada çok şey değişti. O gün, yeni heyecanlarla bu kültürden söz edilirken bugün adeta sağırlaşan bir hissizlik hâkimdir. Bir yandan uluslararası turizm propagandaları, bir yandan -Batı'nın tabiriyle- az gelişmişlik, toplum fertlerinin düşünce dünyasında farklı ve amaçsız bakışlara neden oldu. Muhakkak ki bu olumsuz davranışların başlangıcı çok daha öncelere dayanır.

Bu duyarsızlığa ek olarak, doğru değer yargılarına sahip bir kültürden yoksun hale düşmüş ülkemizde insanlık tarihinin bildiği en büyük mimari değerler ve mimari miras tahribatlarından biri de yaşanmış, son yüzyıl içinde büyük Osmanlı sivil mimari stokundan neredeyse hiçbir iz bırakılmamıştır.<sup>2</sup> Medya, sinema, TV, yazılı ve görüntülü basın sarsıcı etkilerini de burada kaydetmek lazımdır.

Her geçen gün katlanan nüfusu ile iki yaka üzerinde sürekli büyüyen bir yapıdır İstanbul. Sürekli artan yerleşim alanlarına

1 Toprağı, dünyayı ve şehri gayri meşru bir şekilde kazanç kapısı olarak görmek, bu temel yanlışları sürdüren müesseseler vasıtasıyla halka zorla kabul ettirip yaygınlaştırmakta; yayın ve telkin araçlarıyla çok boyutlu bir kirlilik-yanılgılar-hastalıklar zinciri herkese zorla benimsetilmektedir. (Turgut Cansever, *İslâm'da Şehir ve Mimâri*, Timaş Yayınları, Baskı: Sistem Matbaacılık, İstanbul 2009, s. 8.)

2 Cansever, *a.g.e.*, s. 135.

götürülen altyapı hizmetleri, yollar, köprüler, alt-üst geçitler herhalde bugün oldukça yaygın hale gelmiştir. Bu imkânlar bir yandan mevcut sakinlere hizmet verirken bir yandan da dışarıdaki gözleri üzerine çekmekte, yeni göçlere hedef olmaktadır. Dünyanın envai çeşit insanının bir araya geldiği bu şehrin tanzimi, korunması ve nizamı konusunda gereği yapılabilmekte midir? Mahalli idarelerin (yerel yönetim), merkez-i hükümetin bu şehir hakkındaki planları nelerdir? Sürekli imar alanları açıp yeni binaların, yeni yerleşim merkezlerinin yapılması mıdır? Yoksa mevcut problemleri bihakkın tespit ederek bunlara kalıcı çözümler mi üretmektir? Henüz bunu bilemiyoruz.

Yakın tarihimize baktığımızda; Anadolu Osmanlı şehirlerini yalnızca harabe ve gerilik zanneden Tanzimat aydınlarının tavrının, 1930'larda mesela İstanbul'da ve pek çok Anadolu şehrinde birer mimari şâheser olan evlerini, konaklarını terkedip yeni mahallelerin çirkin apartman katlarına taşınınca modernleştiğini sanan ve kendisini "ilerici", "aydın" olarak tanımlayıp, tarihini ve halkının yüksek kültürünü anlamak yeteneğinden mahrum bir nesilde ve adına imar planı denilen iptidai belgelerde yansımalarını bulduğunu görürüz.<sup>3</sup>

Bugün ülkemiz açısından artan nüfusuyla, giderek yükselen sayıdaki eğitim kurumları ve üniversitelerimizle oldukça önemli gelişmişlik seviyelerine ulaştık. Fakat, hızlı kentleşme, mimari politikasızlıklar, rant kavgaları İstanbul'da da büyük ölçüde olumsuz etkiler yapmıştır. Bu sorunun yıkımından kurtulmak mümkün müdür? Neler yapılmalıdır? İşte bu meselelerin çözümü hususunda eğitim dünyamıza mühim görevler düşmektedir.

Etrafımızda yaşanan savaşlarla birlikte gelen göç dalgalarının bütün ülkemiz gibi İstanbul'u da olumsuz etkilediği muhakkaktır. Yeni çözümler için, her şeyden önce tarihimizin bize miras bıraktığı hayat düzeni ve kültürel yapılanmaya dikkat etmek gerekiyor. Hamasi davranışlar, hissi hareketlerin burada bir payı zaten yoktur. Özellikle eğitim kurumlarımız, üniversitelerimiz bu konularda çok daha aktif ve hassas olmalı değil midir?

.....

3 Cansever, *a.g.e.*, s. 129.

Bakmalıyız; tarihimizde, şehirler nasıl yapılanmış? Merkezler nasıl tanzim edilmiş? Mabetler, sosyal mekânların kompozisyonu nasıl olmuş? Bu mekânlar, mimariler nasıl karakter ve şekiller almış, bezemelerinde ne gibi hissiyat rol oynamıştır? Meskenlerin, hem hayatın düzenli, korunaklı ve daha anlamlı yaşanabilmesi adına sahip olduğu düzen, aile fertlerini belli bir saygı ve sistem içindeki konumları ve sosyal camiayı oluşturması üzerinde hep düşünülecek, kafa yorulacak hususlardır.

Hem akademik eğitimin, hem de sempozyum, kongre, panel gibi bilimsel faaliyetlerin bu alana çözüm projeleri üretme fırsatları olacaktır. Bu sebeple alışılmışın dışında ne gibi stratejiler üretmeli, insan psikolojisini açmazlardan kurtaracak ne gibi terkiplere yer verilmelidir? Sanat eğitimcileri olarak biz de geleceğin adaylarına daha pozitif ve insani ortamlara hazırlanma konusunda yapılabilecekler üzerine kafa yoruyor, çözümler sunmaya çalışıyoruz.

### I.1. İstanbul ve Mimari

Asya'dan, Türkistan'dan çıkarak dünyaya güçlü estetik mesajlar veren Türk sanatı; Karahanlı, Gazneli, Büyük Selçuklu kanalıyla Batı'ya, Türkiye'ye akar. Türkiye Selçukluları eliyle gelişen, serpilip büyüyen bu sanat anlayışı Osmanlı elinde yeni yeni tablolara dönüşür. Geçmişten aldığı terbiye ile sanatı, hayatın bizatihi içinde yaşandığı bir dünya haline getiren Osmanlı mimariden musikiye, mekândan tefekkür, eğitimin, toplum hayatına kadar birçok noktada kendi karakter ve çizgisini oluşturmuştur.

Anadolu'da doğup, devletin, siyasi ve iktisadi kudreti ile birlikte önce Bursa'da sonra Edirne ve İstanbul'da gelişen bu sanat Türklerin hâkim olduğu bütün ülkelere yayılır. Yüzyıllarca birer Türk eyaleti olarak kalan Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Romanya bu sanatın etkisi altında kalır ve mimari karakteri anavatandaki mimari ile hemen hemen aynı karakterde olan birçok âbidelerle dolar.<sup>4</sup>

.....

<sup>4</sup> Celal Esad Arseven, *Türk Sanatı*, Cem Yayınevi, Karaca Ofset İstanbul 1973, s. 84.



Resim 1. Zeyrek'ten Süleymaniye'ye bir İstanbul panoraması  
(Fotoğraf: İ. Özkeçeci)

İstanbul, herhalde bu merkezlerin başında gelmelidir. Yüzyıllar boyu büyük medeniyetlerin merkezi olan İstanbul'un imarı ve sanat eserleriyle donatılmasında pek çok ünlü hükümdarın, değerli mimar, sanatkâr, âlim ve düşünürün katkıları vardır. Osmanlı döneminde de dünyanın gözdesi olan şehir, ona özgün bir kimlik kazandıran abidevi eserlerle bezenmiştir.

İstanbul'un güzelliği pek çok sanatkâr gibi şairleri de etkilemiş, onlara ölmeyen mısraları söyletmiştir. XVI. yüzyılda Zâtî, Bâkî, Nihânî, Zihnî, Sirozlu Sa'dî, Yahya Efendi, Latifi, Koca Nişancı İstanbul'dan bahseden birçok gazeller yazmışlardır. Taşlıcalı Yahya 'Şâh u gedâ' isimli mesnevisinde İstanbul'u dekor olarak alır ve güzel tasvirler yapar. Bunlar arasında: 'Kurşun örtülü kubbeler yer yer – Yelken açmış gemilere benzer' gibi üslûbu, hayal tarzı ile çağdaş edebiyata yaklaşan beyitler vardır. Aynı asırda İstanbul'dan bahseden üç şehrengîz yazılmıştır. Ahmed Cemâlî, Şehrengîz-i İstanbul (İst. Üni. K. TY 9263; Nuruosmaniye K. 3383) isimli eserinde, şehrin geniş bir manzarasını çizer: Yedi dağı da güzel İstanbul, sadece bir su deryası

değil, aynı zamanda ağaç ve insan deryasıdır; tepelerinde minareler göklere merdivenler ve âsâlar gibi yükselirler. Boğaz'da yelkenliler uçar, sokaklarda beyler, ağalar dolaşır; etrafında 'Bostan-ı şâhî' bulunan Göksu, 'Hisar-ı Nev', Kavak, Kadıköy, Üsküdar, Eyüp ve Beşiktaş görülecek yerlerdir; yazın Dâvudpaşa'da 'sîmberler' denize girerler, derya yüzünü yağlı kayıklar kaplar, Kalata ayrı bir memleket, bir 'Frengistan'dır.<sup>5</sup>

Tarihte olduğu gibi bugün de seyyahlar, araştırmacılar, çeşitli görüş sahipleri bu şehre büyük ilgi duymuşlardır. Ancak İstanbul'un özellikle Osmanlı döneminde sahip olduğu güzelliklerin zaman içerisinde çeşitli vesilelerle tahrip olması, günümüzde pek çok kaybın yaşanmasına vesile olmuştur. Bugün sahip olduğumuz "İstanbul" mefhumu tarihten gelen önemli mirasını yitirmiş de olsa hala dünya çapındaki farklılığını devam ettirir.<sup>6</sup>

İstanbul'da tâ fetih günlerinden beri başlayan bir mimari nesillerle beraber yaşıyor. Asıl Türk İstanbul'u bu mimaride aranmalıdır. Kendisini tek bir mimari üslubuna bu kadar teslim etmiş şehir pek azdır. Bu yönden İstanbul'u, Roma, Atina, İsfahan, Gırnata, Bruge gibi şehirlere benzetenler haklıdır. Hatta İstanbul'un onlardan biraz üstün tarafı da vardır. Çünkü İstanbul sadece âbide ve âbidemsi eserlerin bol olduğu şehir değildir. Şehrin tabiatı bu eserlerin görünmesine

.....

5 Mehmed Kaplan, "İstanbul", *İslâm Ansiklopedisi*, V/1, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, MEB Basımevi İstanbul 1950, s.1214/160-161.

6 "Osmanlı'da diğer yapılarda olduğu gibi ev mimarisi konusunda da önemli kurallar konulmuştu. Daha XVI. yüzyılda alınan kararlarla camilere çok yakın ev inşa edilmemesi bildirilmiş, Ayasofya'yı saran evler istimlâk edilmiş, Müslüman mahallelerinde meyhane açılması yasaklanmıştı. Surların iç kısmındaki evlerin bitişik veya surun üstünde olmaması, aykırı durumdaki evlerin kaldırılması, sur duvarları ile evin arasında belli bir mesafe bırakılması, evlerin iki kattan fazla olmaması, saçaklı olmaması gibi hususlar nizam altına alınmıştı. Bundan başka yangın tehlikesine karşı evlerin saçaksız ve hatta taştan inşa edilmesi, cadde üzerine sahnişin ve çardak çıkılmaması gerekiyordu. Yine yangınlar için her evde çatıya çıkmağa yetecek uzunlukta birer merdiven ile su dolu bir fiçinin bulundurulması ve halkın yangın durumunda kaçmayıp söndürme işlemine yardımcı olması istenmiştir." (Semavi Eyice, "İstanbul", *İslâm Ansiklopedisi*, V/1, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, MEB Basımevi İstanbul 1950, s.1214).

ayrıca yardım eder. İstanbul her süsün, her kumaşın kendisine yarıştığı, ayrı ayrı hususiyetlerini açtığı o cömert yaradılışlı güzellere benzer. Yedi tepe, iki, hatta Haliç'le üç deniz, bir yığın perspektif imkânı ve nihayet daima lodosla poyraz arasında kalmasından gelen bir yığın ışık oyunu bu eserleri her an birbirinden çok başka, çok değişik şekillerde karşımıza çıkartır.<sup>7</sup>

Sadece mimarisi, yerleşim konumu ile değil, aynı zamanda sosyal hayat ve cemiyet evsafi olarak da kendine çok farklı bir yer edinen İstanbul'un vasıfları yine sanat erbabınca her fırsatta dile getirilmiştir.

XVIII. asırda İstanbul'dan bahseden pek çok şair gazel, kaside ve mesnevilerinde İstanbul'un mevsimlerini, semtlerini, ramazanlarını, düğünlerini, bayramlarını, saray, kasır ve yalılarını tasvir etmişlerdir. Bunlardan Nedim, şiirde İstanbul'u en çok ve en güzel şekilde anlatan bir şairdir. Onun kaside, gazel, şarkı ve bazen bir kaside kadar uzayan tarihlerinde III. Ahmed devrinin İstanbul'u bütün zevk ve neşesi, tabii ve mimari güzelliği ile yaşar.<sup>8</sup>

Asıl İstanbul, yani surlardan beride olan minare ve camiler şehri; Beyoğlu, Boğaziçi, Üsküdar, Erenköy tarafları, Çekmeceler, Bentler, Adalar, bir şehrin içinde adeta başka başka coğrafyalar gibi kendi güzellikleriyle bizde ayrı ayrı duygular uyandıran, hayalimize başka türlü yaşama şekilleri ilham eden peyzajlardır.<sup>9</sup> İdari ve kültürel merkez olarak İstanbul yarımadası, dînî bir ziyaretgâh olarak Eyüp, ticaret merkezi olarak Galata ve imâlât yöresi olarak Üsküdar ile tarımsal faaliyetlerin merkezi olarak Boğaz Köyleri, Kadıköy, Bostancı, Kartal, Yedikule, Bakırköy ve Yeşilköy gibi köylerin bir araya gelmesiyle oluşan İstanbul yerleşmeler bütünlüğü, modern Avrupa'nın galaksi biçimindeki metropollerinin eski bir örneğini teşkil ediyordu.<sup>10</sup>

.....

7 Ahmet Hamdi Tanpınar, *Beş Şehir*, Yapı Kredi Yayınları, Baskı: Şefik Matbaası, 6. Baskı, İstanbul 2003, s.164-165.

8 Kaplan, a.g.m., s. 1214/162.

9 Tanpınar, a.g.e., s.151.

10 Cansever, a.g.e., s. 124.

Osmanlı şehirleri İslam şehirleridir. Çeşitli maddi ve kültürel sebepler ile diğer İslam şehirlerinden farklılaşan, ancak İslami temelde onlarla bütünleşen özelliklere sahiptir. Osmanlı şehirleri, tabiat ile insanın inşa ettiği âlemin, mimarının bir bütünlüğüdür. Osmanlı şehirlerinin tabiatı, ev bahçesi ile bahçedeki havuz, çeşme vs. ile bütünleştiren bir yaklaşıma sahip olduğu görülür.<sup>11</sup>

Bu şehirlerin asıl özellikleri XIX. yüzyıl başlarına kadar zedelenmeden devam etmiş, XIX. yüzyıl başından itibaren esas itibarıyla İstanbul'da ve İstanbul'un etkisi ile diğer şehirlerde Batı'nın gösterişçi ve merkezîyetçi yönetim felsefesi ve Batıya hâkim olan Helenistik kültür kaynaklarının üstünlüğü inancı, Osmanlı-İslam kültür temellerinin adım adım terk ve tahrip edilmesine yol açmıştır. İstanbul, bu perspektifte çok önemli bir yere sahiptir.

C. E. Arseven, Osmanlı evinin mimari karakterini şu özelliklerle sıralar:

1. Yapı, çoğu zaman ahşap ve molozla yapılmış olup, üç katı geçmez. Yapıya yatay çizgiler hâkimdir.
2. Her kat, alt kat üstünde çıkıntı yapar; çıkma kısım ya ağaçtan kalın konsollara, ya da uçları kübik birtakım çıkıntılar meydana getiren birbirine paralel ve dik çizgiler halinde üst üste konmuş kirişlere dayanır.
3. Çatılar cephe duvarları üstünden taşar ve Bizanslıların kullandıkları kiremitlere benzer meyilli kiremitlerle örtülüdür.
4. Çatının saçak denilen ve dışarı taşan kısmının altı tahta çıtalarla meydana getirilmiş geometrik motiflerle süslüdür.
5. Cephe duvarları, çoğu zaman, evin ne zaman yapıldığını bildiren tarih rakamı ile ve evi kem gözlere, yangına ve hatta zelzelelere karşı koruyacağına inanılan dini ibarelerle süslüdür. Giriş kapıları ahşaptır.
6. Pencereler kafeslidir. Bu kafesler bazen dışarı doğru kabarıklık ve çıkıntılı olur, kapıyı çalanın kim olduğunu görmek imkânını verirdi.

.....

11 Cansever, *a.g.e.*, s. 116.



7. Duvarlar harçla sıvanmıştır, bazen da duvarın çatma kırışleri arasına konmuş tuğlalar dışarıdan görünür ve güzel bir süs motifi meydana getirir.<sup>12</sup>

XIX. asrın birinci yarısında İstanbul'a seyahatler yapan İngiliz yazarı Miss Pardoe yalılarımızdan bahsederken "Türkler, tabiate karşı büyük bir sevgi beslerler, evlerinin her penceresinden başka güzelliğin görülmesini isterler ve her pencere ya denizi yahut bahçeyi seyredebilecek şekilde yapılıdır." demektedir. Boğaziçi'nde rıhtımlar ve sokaklar üstünde yapılan yalılardan ziyade lebiderya yalılara rağbet edilmiş ve eski asırlarda kazıklar üzerine inşa edilen bu binalar, mütemadiyen denizden almak suretiyle genişletilebilmişti. XIX. asrın tatbik edilen şehircilik esaslarına göre yalılarının denize doğru uzatılmaları menedilmiş, ayrıca önlerinde yol bulunan yalılarının da tamirlerinde veya inşalarında diğer yalılarının hizalarını geçmemeleri usulü konmuştu.<sup>13</sup>

Rahat ve ferah günlerin mimari zevklerine göre inşa edilen yalılar, eski zaman insanlarıyla beraber güzel günler yaşamışlar, sazlara zevklere doymuşlar ve günün birinde eteklerini sulara kap-tırıp âlemimizden göç edip gitmişlerdir. Eski İstanbullular yalılarının inşasına tarihler söylerler, yalıları Boğaziçi tabiatına en uygun renklerde boyarlar ve ekalliyet yalılarının ayrı renklerde, mesela kurşuni olmasını isterlerdi.<sup>14</sup>

## I.2. İstanbul ve Bugünü

Birçok tarihi ferman ve hükümlere rağmen İstanbul mahalleleri nizama aykırı evler ile dolmuş ve her yangın bunları yok etmekle beraber, arkasından yenileri yapılmıştır. Binalar Galata taraflarında kârgir olarak inşa edilirken İstanbul, Cumhuriyet'e kadar ahşap evlerle dolmağa devam etmiştir.<sup>15</sup>

.....

<sup>12</sup> Arseven, *a.g.e.*, s. 116-118.

<sup>13</sup> Haluk Y. Şehsuvaroğlu, *Eski Türk Sanatları*, Varlık Yayınevi, Ekin Basımevi, İstanbul 1960, s. 72.

<sup>14</sup> Şehsuvaroğlu, *a.g.e.*, s. 71.

<sup>15</sup> Eyice, *a.g.m.*, s.1214.

İstanbul, 1908 ile 1923 arasındaki on beş yılda o eski hüviyetinden tamamen çıktı. Meşrutiyet inkılâbı, üç büyük muharebe, birbiri üstüne bir yığın küçük, büyük yangın, malî buhranlar, imparatorluğun tasfiyesi, yüzyıldır eşğinde başımızı kaşıyarak durduğumuz bir medeniyeti nihayet 1923'te olduğu gibi kabullenmemiz onun eski hüviyetini tamamıyla giderdi.<sup>16</sup>

1930'larda şehrin imarı konusunda görevlendirilen uzmanlardan birisi olan A. Agache, Büyük 'İstanbul tanzim ve İmar Programı' adlı çalışmasında şunları söyleyerek:

"İstanbul'da mesele üçtür: Eski şehir, yeni şehir ve müstakbel şehir; bu üç şehir yeni imar programı ile birbiriyle bağlanmalıdır."<sup>17</sup> der. Fakat şehir, bu olumlu tespitin çok daha uzağına düşerek ağır baskı ve yıkımlarla karşılaşacak ve değerlerinden çok şey kaybedecektir.

1950'lerde şehrin son senelerde kurulan veya kurulmakta olan mahallelerinden (Bahçeli-Evler, Zeytin-Burnu, Baruthâne=Ata-Köy), evvelden mevcut kasabalarından (Bakırköy, Yeşilköy), biraz ötede Râmi, Taşlı-Tarla, Yıldız-Tabya, gibi yerleşim yerlerinden, kısa zamanda gayet kesif bir şekilde iskan edilmiş Alibey-Köyü, Kağıthane gibi köylerinden bahsedilmektedir.<sup>18</sup>

Aile mahremiyetinin, kişisel hakların korunması bir toplumun vazgeçilmezlerindedir. İnşa edilen evlerin sokağa, dış dünyaya bakışı, bu işlem sırasında komşu haklarının gözetilmesi, mahremiyetin

.....

<sup>16</sup> Tanpınar, *a.g.e.*, s.154.

Şu satırlar, o dönemlerde sinemanın hayatımıza yeni yeni girişinin bir çeşit ifadesidir:

"Sinemanın zevkimizi dışarıdan idare ettiği devirde yaşıyoruz. Karanlıkta toplanıyoruz, Honolulu'da, mehtaplı gecede güzel çamaşırcı kızına fevkalâde zeki, cüretli ve fedakâr demir kralının oğlunun söylediği gitaralı şarkıları, ertesi sabah Boğaz kıyılarında mağaza çıraklarının ıslığında dinleyeceğimiz gülünç ulumaları dinliyor, kadının tuvaletine, erkeğin perendelerine, hülâsa bir yığın ahmaklığa hayran oluyoruz." Tanpınar, *a.g.e.*, s.162.

<sup>17</sup> Alfred Agache, *Büyük İstanbul Tanzim ve İmar Programı*, Belediye Matbaası, İstanbul 1934, s.3.

<sup>18</sup> Besim Darkot, "İstanbul", *İslâm Ansiklopedisi*, V/1, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, MEB Basımevi İstanbul 1950, s.1135.

muhafazası, tabiatı seyredebilme özgürlüğünün herkesçe âdil olarak kullanılabilmesi mühim hususlardandır. Halbuki yeni konutlarımız mimarisiz, kooperatifler, konut yapım şirketleri, yapsatçılar eliyle yapıların neredeyse hepsi herhangi bir kültür temelinden yoksun, insanın, âilenin ihtiyaçlarını karşılamayan, sosyal dayanışma şuurundan uzak, kalitesi çirkinliklerden ibaret bulunuyor.<sup>19</sup>

## II. Yaşanabilir Yeni Projeler (Semboller ve Mühürler)

Bütün bu sebepler doğrultusunda İstanbul'u yeniden tanımak, onu yeniden sevmek, ona layık olduğu anlamı kazandırmak adına bugünün nesli olan bizler neler yapabiliriz? Çevreyi kirletmekle, havayı, insan ilişkilerini kirletmekle hayatın sonu gelmeyecektir. Bugün bizim neslimizin alacağı olumlu tavırlar gelecek neslimizi de insanlık âlemini de etkileyecektir. Proje ekibi olarak bizler hem İstanbul'u insan onuruna yakışır bir hale getirmek hem de günümüz insanlarına pozitif, olumlu mesajlar vermek adına bir dizi yorum çalışması yaptık. Bu çerçevede ortaya koyduğumuz seramik tasarımları üniversitemizin önemli noktalarında sergilemek ve insanlarımıza daha iyi görüntüler, daha müspet mesajlar sunmak istedik.

Günümüz sanatçıları için hala dünyanın kalbi olan İstanbul'un, tarihi kimliğine ve karakterine yakışır estetik eserler üreterek bu çağdan kıymetli izler bırakmak önemli bir sorumluluktur. Köklü bir geçmişe sahip olan ve mimari tasarımın ayrılmaz bir parçasını oluşturan dekoratif amaçlı seramik çalışmalar Osmanlı döneminde dini ve sosyal yapılarda saraylarda kullanılmıştır.

Günümüz akademik eğitim ortamları, evrensel düşünce dünyasına katkı sağlayarak gelişecektir. Üniversitenin diğer canlı merkezlerinden birisi de sanatın yaşatıldığı alanlardır. Bu mekânlar adeta toplumun hafızası niteliğindedir. Bilhassa Anadolu'da yeni yeni oluşan üniversitelerin sahip oldukları geniş alanlarla bütünleşen kampüs projelerini uygulayabilme fırsatları bulunmaktadır. Böylece sanat alanları olumlu biçimde değerlendirilerek akademik platform

.....

<sup>19</sup> Cansever, *a.g.e.*, s. 135.

daha yaşanabilir hale getirecektir. Bu konuda başta mimarlar olmak üzere, tasarımcılara, sanatçılara büyük görevler düşmektedir.

Bu bildiride, bir bilimsel araştırma projesi olarak hayata geçirdiğimiz iki seramik pano konu edilecektir. Bu tarz özgün seramik panoların ve benzeri çalışmaların sosyal donatılarda kullanımı ile dev bir metropol olarak yaşamını sürdüren İstanbul'da değişen yaşam tarzı ve zorlaşan hayat şartları içinde, şehre karakteriyle uyumlu yeni estetik anlayışlar getirmesi, insanlara rehabilite edici etkiler sağlaması amaçlanmaktadır.

Bu değerlendirmeler ışığında hazırlamış olduğumuz seramik tasarımı projesi Yıldız Teknik Üniversitesi kampüs alanındaki bazı mekânlarda yeni tasarımlar olarak yerini aldı. Türk sanatının tarihten intikal eden estetik değerleri ışığında, günümüz dünyasının duygularını da içeren yorumlar bu tasarımlara yansıtılmağa çalışıldı. Seramik gibi kalıcı ve etkileyici görünüme sahip bir sanatın bu yeni anlayışla tatbiki bize yeni çizgiler göstermekte ve daha farklı alternatifler sunmaktadır.

## **II.1. Yıldız Teknik Üniversitesi Seramik Uygulama Alan Projesi**

İstanbul için hazırlamış olduğumuz projelerden birisini burada tanıtmak istiyorum.

Farklı disiplinlerde sanatçı ve uzmanların bir arada çalışmasıyla hazırlayıp uyguladığımız seramik panoların tasarımında klasik Osmanlı çinilerinin zengin motif dağarcığından ilham alınmış kompozisyon düzeni ve form olarak yeni yorumlar denenmiştir. Ana tema, bir şehri sembolize eden kent silüetidir.

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sultan II. Abdülhamid'in bir hatırası ve İstanbul'un en seçkin mekânlarından birisi olan Yıldız Sarayı'nın bir bölümünde eğitimi sürdürmektedir. Bu geçmişe yeni açılımlar ve heyecanlar ekleyecek olan Yıldız Teknik Üniversitesi 100 yılı aşkın bir süredir ülkemizin bilim, teknoloji alanlarında geleceğe ışık tutmuş bir kurumudur. Halen, Yıldız ve Davutpaşa kampüslerindeki fakülte, yüksek okul ve enstitüleriyle lisans ve

lisansüstü alanlarda eğitim faaliyetine, teknoparkıyla da üniversite-sanayi işbirliğine katkılar sağlamaya devam etmektedir.

Davutpaşa Kampüsü adını “Otağ-1 Hümâyûn” da denilen “Davutpaşa Sarayı”ndan alıyor. İstanbul’un ortasında bir huzur adası gibi yükselen bu tepe aynı zamanda Sultan II. Mahmud’un mirası olan “Davut Paşa Kışlası”na sahiptir. Bu kışla, Sultan II. Mahmud devrinden başlayarak yakın zamanlara kadar hizmette bulunmuş ve bugün de Yıldız Teknik Üniversitesi bünyesinde faaliyetini sürdürmektedir.



Resim 2. YTÜ Davupaşa Kongre Merkezi Seramik pano tasarımı  
(İlhan Özkeçeci)

Bu tasarımlar geçmiş, dünyayı bilinçle tanıyarak günümüze aktaran bir kavrayışla, yeni açılımlarla ortaya konulan öz üretimlerdir. Klasik Türk sanat eserlerinin temel felsefesini esas alan bir sanat yorumuyla meydana getirilen bu eserler birer tablo, birer tasarım ve aynı zamanda kaynak eser olacak veya en azından buna yol açan bir kısım çabalar, gayretler olarak hafızalarda yerini alacaktır. Bir dönemi açan, bizi yeni bir anlayışa doğru götüren bu projeye yeni bir açılımın, yeni ufuklara yelken açmanın bir mührü olduğu için “Mühür” adı verildi.

Sanatın ruhuna nüfuz etmiş, geleneği altyapısıyla tanımış bir neslin geleceğimizle ilgili olarak yapabilecekleri mutlaka heyecan verecektir.

### II.1.1. Birinci Mühür (Seramik Tablo) Davutpaşa Kongre Merkezi



Resim 3. YTÜ Davupaşa Kongre Merkezi Seramik pano fotoğrafı  
(Ozan Yavuz)

“Birinci Mühür”, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi’nde, Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında planlanıp uygulanan bir seramik tasarım projesi olup, yürütücüsü Sanat ve Tasarım Fakültesi öğretim üyesi Prof. İlhan Özkeçeci’dir (Proje No: 2012-08-02-KAP02).

Tasarımı Prof. İlhan Özkeçeci tarafından hazırlanmış ve seramik sanatçısı Hülya Çeltikçi tarafından seramiğe uygulanmıştır. Proje ekibinde Öğr. Gör. M. Hakan Alacalı, Arş. Gör. Saliha Nesli Gül ve Arş. Gör. Bahadır Uçan görev almışlardır.<sup>20</sup>

Davutpaşa kampüsünde yeni hizmete giren Kongre Merkezi de oldukça geniş kapsamlı kültürel bir alan olarak 2010 yılında inşa edilmiştir. Bu merkez bin kişilik bir toplantı salonu, küçük salonlar, fuaye gibi farklı bölümlerden meydana gelmektedir. Seramik uygulama projemizin birinci alanı burasıdır. İç mekandaki aydınlık fuaye kısmının iç cephelerinde bazı tasarımlar düşünüldü. Bunlar içerisinde uygulamaya en elverişli alan seçilerek işleme konuldu.

.....

<sup>20</sup> İlhan Özkeçeci, “Zamana Bir Mühürü Vurmak”, *İsmek El Sanatları Dergisi*, sayı: 19, s. 107.

Uzun süren etüt çalışmasından sonra uzunluğu 6 m.ye ulaşan bir seramik pano göz alıcı renkleriyle hayata geçirildi. Gerekli teknik işlemlerden sonra mekâna yerleştirildi.

Bu seramik pano 8 Temmuz 2014 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. İsmail Yüksek'in de katıldığı bir törenle açıldı. Basın mensuplarının bulunduğu bu açılış töreni görsel ve yazılı medyada büyük ilgi topladı. Aynı zamanda yeni projenin mimari mekânlara etkisi konusundaki değerlendirmeler de medyada yer aldı.<sup>21</sup>

Bu tabloyu şu cümlelerle anlatabiliriz:

Deryada seyir halinde, sükûnu ve ahengiyle görenleri hayran eden bir belde, bir güzel şehir.. İki yakayı birbirine gerdanlıklar misali zarif köprüler bağlarken şehrin mavi, serin sularında ahenkle, ümitli bir bekleyişle salınan tekneler, yelkenliler, gemiler... Bir saltanat kayığı gibi uzanan, armasıyla tarihi güçleri simgeleyen bir panoramik alt-yapıya inşa edilmiş, enginlere açılan deryası, göklere ulaşan seması, tabii güzellikleri, yeşillikleri, ağaçlıkları, yapıları, tepeleriyle mekâna hâkim bir rüya ülkesi.. Köprüler evrensel değerlerin, bilimin, kültürün geçişini sağlayan bağlantılar. Kubbeler, külâhlar, alemler, çatılar, yerden yükselen kuşatıcı birer yaşanmışlık ve erdemin sembolü. Köprü parmaklıkları yer yer nefes alacak duraklarla bekleyişte. Ayaklarla göğe tırmanan izler...

Panorama, zemin hattında; evrenin güç ve dinamizm sembolü, geçmeli düğümlerden oluşan bir kare form ile tarihin derinliklerine; yüzyıllara, binyıllara uzanışı anlatır. Dalgalar, bulutlar bu manzaraya sükûnetle beraber güvenli, emin bir yer anlamı yükler.

Göğe doğru, semalarda yükselen girift düğüm; hareketi, hayali, emeli, geleceği ve adeta insanlık tarihinin ikilemelerini sembolize eder. Ahenkle sarılan kollar, birbirine dolaşır ve bir mana manzumesi olarak tekrar Bir'e ulaşıp göklere yükselir.

Gökyüzünde sakin uçuşan bulutlar, köprülerden göğe uzanan aydınlık ve parlak yansımalar bu beldeye ayrı birer hava katar. Birbirine sarmal geçmelerle göğe doğru uzanan figürler, köprü kaidesinden fişkırان değerler hepsi bu mekânları güzelleştiren motiflerdir.

.....

21 Özkeçeci, a.g.m., s. 107. Bu konudaki katkılarından dolayı Öğr. Gör. Mehmet İlhan ve Öğr. Gör. Ömer Terzi'ye teşekkür ediyoruz.

Günümüz hayatının zorluğundan, baskısından, ruhsuzluğundan uzak yansımalar, hoş esintiler beldeyi kuşatır. Binalar birbiri ile kucaklaşırken insanları sıkmayan, basmayan, onlara gelecek vaatlerinde bulunan, adeta şiirimsi esintiler üfler. Sahile yerleşmiş surlar, kale burçları, tarihi yaşanmışlıkları, beklentileri sergilerken sanki binalara birer altyapı ve korunak oluşturur. Yapılar; eskisiyle, yenisiyle, geçmiş ve bugünüyle genel panoramaya ortak renkler katar. İnsanı, yaratılış amacına uygun; akıllı, sevgili, aşklı, sevgili, gelecek ümidiyle yaşatan ve buna ulaşmada yeni nesilleri heyecanla besleyip büyüten bir şehir. Adeta bir mutluluk ülkesi, bir huzur mekânı olan bu şehir, bu diyar acep nerelerdedir?

Bu mekân, belki beşerî ilişkileri, toplum dinamikleri zedelenmiş, geleceğe dair emellerini kaybetmiş ve neredeyse tamamen ümitsizliğe düşmüş insan için adeta huzur bulunacak bir sığınak, bir korunacak limandır...

Belki bir gencin gelecekte planlayacağı şehir peyzajı için değerli bir ipucu,

Belki bir diğerinin, yuvasını kurmak istediği saklı bir dünya,

Belki bir başkasına, çözümediği düğümlerin bir simgesi, belki bir diğeri için ilâhî mutluluğa götürececek bir sırlı yoldur.

Hayatın zorlu gerçekleri bir yana, bugün hepimizin bu mutluluk beklentilerine, güzellik tablolarına, gelecek vaat eden müjdelerine ve kutlu çağrılarına ihtiyacı var..<sup>22</sup>

.....

<sup>22</sup> Özkeçeci, a.g.m., s. 101.



İSTANBUL'A BUGÜNDEN BAKMAK...



Resim '4-5. Seramik panonun hamur ve pişmiş kareleri



Resim 6. Seramik pano projesi montaj öncesi görünüm.



Resim 7. YTÜ Davupaşa Kongre Merkezi seramik projesi montaj öncesinden bir başka fotoğraf.

### II.1.2. İkinci Mühür (Seramik Tablo) Yıldız Oditoryum

Bir padişah sarayı olan Yıldız'ın sahip olduğu binalar birer tarihi mimari abidedir. Bunların korunması, değer verilmesi, mimari ruhuna uygun şekilde kullanılması gerekir. Yıldız Teknik Üniversitesi bu sorumluluğun idrakinde bir kurum olarak eğitim faaliyetini burada sürdürmektedir. Aynı zamanda Türk mimarlık alanına uzun yıllar hizmet veren, ülkemiz mimari platformuna katkı sağlayan yeni elemanlar yetiştirmek de üniversitemizin önemli görevlerindedir.

Tarihi saray binaları içerisinde yer almak, mekânlarıyla hem tarihi dokuyu, hem de sanatın inceliklerini temsil etmek bir ayrıcalıktır. Bir büyük geçmişin izlerini taşıyan milli mimari geleneğimizin günümüz toplumunun da insani duygularına pozitif cevaplar bulabilmesi gerekir. Mimarlık sanatı toplumun yaşadığı mekân ve yaşam alanlarına destek babında her zaman önde gelen değerlerden olmuş ve bütün dönemlerde, kültürlerde insanlara farklı mekânlar, farklı alanlar sunmuştur.

YTÜ Yıldız Oditoryum binası plan itibarıyla küçük fakat anlam ve etki itibarıyla büyük bir hacime sahiptir. Burası, yılın her döneminde yerli-yabancı, resmi-gayri resmi pek çok davetlinin katıldığı toplantıların yapıldığı bir mekândır. Misafirler burada ağırlanır, ilmi toplantılar burada gerçekleştirilir. Ziyaretçi akımının yoğun olduğu bu merkezin bir karşılama fonksiyonu olduğu da hesaba katılarak estetik görünümüne farklılıklar kazandırılmak düşüncesi ile giriş kısmında ziyaretçileri güzel mesajlarla karşılayan bir seramik pano çalışması yapıldı.

Bu projemizde YTÜ Yıldız Oditoryum binasının estetik atmosferine bir pozitif katkıda bulunmak istedik. Proje ekibi olarak sorumluluğumuzu her safhada idrak içerisinde olduk ve bu eğitim müessesesinin iç dünyasına, farklı espriler katan, değişik nefesler üfleyen bir tasarım hediye etmeyi arzu ettik.

“İkinci Mühür”, yine YTÜ Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında planlanıp uygulanan diğer bir seramik tasarımıdır. Prof. İlhan Özkeçeci tarafından hazırlanmış olan tasarım, yine seramik sanatçısı Hülya Çeltikçi eliyle seramiğe uygulanmıştır. Öğr. Gör. M. Hakan Alacalı, Arş. Gör. Saliha Nesli Gül ve Arş. Gör. Bahadır Uçan proje ekibinde göreve devam etmişlerdir.



Resim 8. YTÜ Yıldız Oditoryum seramik pano projesi (İlhan Özkeçeci).

Resim 9. YTÜ Yıldız Oditoryum seramik pano projesi montaj sonrası görünümü.

Geleceğimizin genç mimarlarını heveslendirecek, onlara ruh inceliği ve hassas duygular hissettirecek bir kısım mesajların bir araya gelmesine çalıştık. Bu çerçevede Türk mimarlık tarihinde öne çıkmış yapıların sivil, askeri, dini veçhelerinin bir araya getirildiği, süsleme sanatının seçkin motiflerinden de yararlanılarak bir manzume oluşturmaya karar verdik. Ve onu şöylece mütalaa ettik:

On kollu yıldızın mühürlediği, ufki bir altyapıyı, dikeyde yükselen alemleriyle katkı yapan bir tablo. Yıldızı temsil eden on kollu motif yıldız teknik üniversitesinin uzun yıllara giden geçmişteki kökleri ve bunların üzerine bina edilen eğitimi sembolleştirir. Aynı zamanda bir dinamizmi simgeleyen kompozisyon, Osmanlı İstanbul'u ile simgeleyen mimari yapılanma, surlar, mabetler, hayatın tatlı-acı hatıralarının yaşandığı evler, köşkler ve konaklar.. hepsi kendi geleneği içerisinde yaşayan bir şehir, hayattan bir köşe..

Surların arkasından arzı endam eden kırk odalı konak.. Yüzyılların yaşanmışlığı ile saltanatın, hükümlürlüğün, devlet ihtişamının, aile

iktidarının âhengi yeşil serviler, derin gökyüzünde uçuşan firuze bulutlar bir başka dünyanın habercisi gibidir. Surlar içerisinde birbirine sığınarak var olan, hayata tutunan ahşap evler, mütevazi şehir yaşamı, kubbeli binalarıyla mabetlerin, darüşşifaların, medreselerin, tabhanelerin yer aldığı insanlık tarihinin en sıcak duygularını terennüm eden manzume.. Dünyası ve ahireti ile bir bütün halinde yaşayan insanlık şehri. Osmanlı kültürünün her köşesine sindiği, ulvi duygularla bezenmiş bir vatan köşesi.

Göge doğru yükselen bir değerler zinciri memleketi bir bayrak gibi talim ve tarif ediyor. Bir eğitim müessesesinin tarihe ve bugüne bakan yüzleri masalsı anlatımlar içinde günümüz mekânlarına yansıtılmağa çalışılmış. Aslında gerçek hadiseler bizi birçok acı ile yüz yüze getirdiği için toplum olarak, bu türden masalsı anlatımlara, hikâyelere, sonu mutlulukla biten maceralara ne kadar da muhtacız.



Resim 10. Seramik panodan diğer bir detay.

### III. Sonuç ve Değerlendirme

Her fırsatta İstanbul'u konuşan, onunla iftihar eden, övünen, onun romantizminden pay kapmak isteyen bir düşünce yapısının aksine üreten, planlayan, tasarlayan, hisseden ve bu nezih beldeye kendi çapında birtakım katkılar yapan bir düşünceyi çok değerli buluyoruz. Çok zaman, durumun gerektirdiği gibi vaziyete nezaret eden, hiçbir sorumluluk almadan meyveyi elde etmek isteyen bir düşünce yapısı her dönemde olmuştur. Bunu isim isim açıklamak gerekmiyor. Her zaman var ve çoklar.

Devlet imkânlarını gerek makam olarak işgal edip, gerekse sivil alanlarda bulunarak muhtelif getiri ve fırsatlardan nemalanarak yalnızca menfaati temin edip, hakikatte ter dökmeden, emek vermeden "İstanbul'u sevmek!" ne kadar dokunaklı ve güzeldir.

Oysa bugün devlet imkânları neredeyse hiçbir dönemde olmadığı kadar geniş ve cömertçe kültür değerlerimizin ihyası için ayrılmaktadır. Bu bolluk döneminde bizlere düşen akılcı projelerle hayata yol açmak ve kültürümüz adına ülkemizin geleceğine yatırımlar yapmaktır. Sanatçısı, tasarımcısı, mütefekkeri, eğitimcisi, bürokratı ve daha başka unsurlarıyla Türk kültürünün ihyası hepimiz üzerine bir borçtur.

Şehri yaşanır hale getirmek, onu bir cazibe merkezi kılmak, fertleri birbiriyle ilgili ve destekli insanlar yapmak; çevreyi insani ölçülerde tanzim etmekle gerçekleşir. Toplum (cemiyet) hafızasını tazeleyip, parlatmak, insan ilişkilerinin de güçlendirici ve yenileyici vasıflar kazanmasını sağlar.

İstanbul için hepimizin dilediği, beklediği güzellikler kendi kendine meydana gelmeyecektir. Eğitim dünyamızın, kültürel faaliyetlerimizin, okuma reflekslerimizin, beşeri münasebetlerimizin imarı ile –geçmişteki kadar olmasa da- toplumsal harcımızın güçlenmesi arasında irtibat vardır. Teknoloji bağımlılığının da tetiklediği bireyselleşme, ayrışma büyük bir tehlike olarak geleceğimizi tehdit etmekte. Medya bağımlılığının kopardığı insani ilişkiler bağı toplumu bütünleştirme yerine ayrışmaya, çözülmeye doğru götürmektedir.

İstanbul'da yaşayan herkesin bu beldeye karşı sorumluluğu elbette vardır. Fakat bu sorumluluk önce yetki sahiplerine, siyaset ve stratejileri belirleyenlere ve şehrin kaderinde söz sahibi olanlara aittir. Şehrin günlük hayatını kolaylaştırmak için yapılan trafik düzenlemelerinden tutun da, mekân tanzimleri, eğitim etkinlikleri, felsefi düşünce aktiviteleri gibi toplumun ana omurgasını teşkil eden unsurlar burada hayati önem taşıyor.

Sadece turizmi ön plana alan düzenlemeler ve düşünce yapıları bu beldeyi anlamlandırmaktan öte –her turizm faaliyetinde temel olduğu gibi- pazarlama fikrine katkı sağlamaktan öteye gidemeyecektir. Çevreyi, caddeyi, sokağı temiz tuttuğumuz gibi tarihimizden bugüne intikal eden mimari mirası akılcı korumak, onunla irtibatlı olmak bir mecburiyettir. Ülkemizi –Batı düşüncesinin ürettiği- Oryantalist bakış açısı ile görmek yerine; ruhunu, manasını, öz değer ve anlamını takdir ederek değerlendirmek ve yaşamaktır aslolan.

Burada örneklenmeye çalıştığımız tezyin ve dekor çalışmaları yalnızca birer misaldir. Ve istenildiğinde neler yapılabileceğinin bir ispatıdır. Burada ifade edilmek istenen sadece bir bezeme veya dekor değildir. Asıl temel noktalara nüfuz ederek kendimizi yeniden keşfetmek ve geleceğimize doğru yönler belirlemek, etkin hedefler koymaktır. Günlük telaşı, kısır tartışmaları, sonuçsuz mücadeleleri bir tarafa bırakarak gerçekten insan olmak ve insanca yaşamak adına çaba sarf etmektir aslolan.

Ayrıca bu çalışmaların Yıldız Teknik Üniversitesi örnekleriyle sınırlı olmadığı belirtmek gerekmektedir. Projenin son safhasına kadar göstermiş olduğumuz mücadele zorlu süreçlerden geçmiştir. Hâlbuki böylesi projeler bir üniversite sınırları içerisinde kalmayıp bütün İstanbul halkının ve gençlerin hafızasına malolmalıdır. Bu konuda çabalarımız hep olmuştur. Ama maalesef bu ve benzeri projeleri yetkili çeşitli kurumlara iletiildiği halde olumlu dönüşler olmamıştır.

Her şeye rağmen yine de vazgeçmeden güzel şeyler yapmağa devam edeceğiz. Çünkü İstanbul buna değer.